

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DİLLƏR UNİVERSİTETİ

DİL VƏ ƏDƏBİYYAT
LANGUAGE AND LITERATURE
ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА

Bakı - 2013

№ 1

ƏDƏBİYYAT BÖLMƏSİ

Pedaqoji elmlər üzrə fəlsəfə doktoru **İsaxan İsaxanlı**
AMEA Nizami adına Ədəbiyyat institunun doktorantı
elektron poçt: iisaxanli@khazar.org; isaxanisaxanli@mail.ru

YESENİN YARADICILIĞI VƏ AZƏRBAYCAN TƏRCÜMƏÇİLİK MƏKTƏBİNİN UĞURLARI

Açar sözlər: Azərbaycan dilinə tərcümələr, Yesenin Azərbaycan dilində, Yesenin Bakıda, Rus poeziyasından tərcümələr

Keywords: Translations into Azerbaijani, Yesenin in Azerbaijani language, Yesenin in Baku, translations from Russian poetry

Ключевые слова: переводы на азербайджанский язык, Есенин на азербайджанском языке, Есенин в Баку, переводы из русской поэзии

Yeseninın şeirləri dünyanın bir çox dillərinə, o cümlədən Azərbaycan dilinə də tərcümə edilmişdir. Şübhəsiz ki, Yesenindən tərcümə edən hər bir tərcüməçinin əsas məqsədi onu – Yesenini Azərbaycan poeziyasevərlərinə sevdirməkdir. Hansı tərcüməçinin bu məqsədə nə dərəcədə nail olması isə artıq onun tərcüməçilik bacarığından, tərcüməçilik ustalığından asılıdır.

Mən tərcüməyə daha yaxşı yatan şeirlərin varlığı fikrini qəbul etsəm də, “tərcüməyə yatmayan, sadəcə, çevrilməyən” şeirlərin varlığı haqqında fikirlərə qəti qatılmıram. Bəli, hər hansı bir şeir tərcüməyə asan yatmaya bilər, lakin onu “çevrilməyən şeir”ə çevirmək qərarı tələsik qərardır. Əgər hər hansı bir şeiri bir dildə (şeirin orijinal dilində) gözəl səsləndirmək mümkün olmuşdursa, onu eyni gözəlliklə istənilən dilə çevirmək olar. Əgər bu gün bir şeiri dilimizdə orijinala uyğun gözəlliklə vermək mümkün olmamışdırsa, bu, o demək deyildir ki, həmin şeir tərcü-məolunmazdır, sadəcə, həmin gözəlliyi verə biləcək tərcüməçinin yoxluğudur əsas səbəb. Öz tərcüməçisi ilə birlikdə doğulacaq o gözəl tərcümə də.

“Öz doğma dilində orijinalın ruhuna, ahənginə uyğun gələn poetik ifadə tərzini tapmaq” [1, s.337], başqa sözlə, orijinala mümkün qədər yaxın olmaqla, orijinaldakı şeiriyyəti saxlamaq bacarığı tərcümədə ən mühüm faktorlardandır. Tərcümədə orijinala sadıqlıq çox vacib olsa da, şeirin çevrildiyi dildə – azərbaycan dilində nə qədər təbii alınması ondan az vacib deyil.

Əslində, “orijinala daha yaxın tərcümələr daha yaxşı səslənir və əksinə, səslənmə ürəyəyatımlıdırsa, bu, orijinala yaxınlıqdan irəli gəlir” fikri cəzbedici görünür. Lakin paradoksal olsa da, bəzən orijinala çox yaxın olmaq istəyi şeiriyyətdən uzaqlaşdırır. Bu, sözsüz ki, arzu edilməz haldır və tərcüməçinin orijinaldakı ruhu, şeiriyyəti tuta bilməməsindən və bütün bunları quru söz oyununa qurban verməsindən irəli gəlir. Digər mənfi faktorlar da unudulmamalıdır: Tərcüməçinin şeirin orijinal dilini yaxşı bilməməsi və ya tərcümə vaxtı orijinala səthi münasibət. Əlbəttə, rus dilini yaxşı bilməyən birinin həmin dildən tərcümə etməyə girişməsi fikri real görünməsə də, orijinala səthi münasibət faktlarına çox rast gəlirik. Bəzən müəlliflər bir sözü əsas kimi götürərək onun başına fırlanır, hər hansı bir mənanı ifadə edir, lakin həmin məna orijinaldakından tamamilə fərqli olur, onun ümumi məzmununa və ruhuna uyğun gəlmir. Bir neçə misal göstərək: “İran nəğmələri” silsiləsindən olan “Улеглась моя былая рана” şeirinin altıncı bəndi aşağıdakı beytlə bitir:

*За себя я нынче отвечаю,
За тебя ответить не могу [2, с.249].*

Firuz Mustafa bu beyti aşağıdakı kimi tərcümə etmişdir:

*Səninçün cavabdeh bax, mənəm bu an,
Cavabdeh deyiləm özümçün fəqət [3].*

Orijinalda dəqiq ifadə olunmuş aydın bir fikir tamamilə tərsinə tərcümə edilmişdir.

Yenə həmin silsilədən “Шаганэ ты моя, Шаганэ!” şeirinin ikinci bəndində belə bir beyt var:

*Потому, что я с севера, что ли,
Что луна там огромней в сто раз [2, с.252].*

Firuz Mustafanın tərcüməsinə nəzər salaq:

*Bəlkə də şimaldan olduğum üçün
Ay böyük görünür yüz dəfə, azı [3].*

Buradan aydın olmur ki, ay harada – şimalda, yoxsa şərqdə “böyük görünür yüz dəfə, azı”. Halbuki orijinalda bu fikir tam aydınca ifadə edilmişdir.

«Какая ночь! Я не могу» şeirinin 4-cü bəndi aşağıdakı beytlə başlayır:

*Любить лишь можно только раз,
Вот оттого ты мне чужая [4, с.234].*

Beyti Əliğa Kürçaylı aşağıdakı kimi tərcümə etmişdir:

*Dünyada bir dəfə sevarlər ancaq,
Onunçün biganə olubsan mənə [5, s.200].*

Göründüyü kimi, beytin ikinci misrasındakı məna orijinaldakından ciddi şəkildə fərqlənir. Tərcümədə kimin kimə biganə və ya yad olması məsələsi qarışdırılmışdır.

“İran nəğmələri”nə daxil olan "Отчего луна так светит тускло" şeirinin tərcüməsində də qeyri-dəqiqliyə yol verilmişdir. Şeirin ikinci bəndinin tərcüməsinə nəzər salaq:

*Так спросил я, дорогая Лала,
У молчащих ночью кипарисов,
Но их рать ни слова не сказала,
К небу гордо головы зависив [2, с.271].*

Əliağa Kürçaylı həmin bəndi belə tərcümə etmişdir:

*Soruşdum mehriban, əziz Lalədən
Gecə sərvlərin kölgəsində mən.
O cavab vermədi bir kəlmə mənə,
Başını qürurla şax tutdu yenə [5, s.121].*

Orijinalda şair Laləyə gecə dinməz sərv ağaclarını necə sorğu-suala tutduğundan danışır, tərcümədə isə hər şey sərvlərdən deyil, Lalənin özündən soruşulur.

«Ты сказала, что Саади...» şeirinin birinci bəndinin ikinci beytinə nəzər yetirək:

*Подожди ты, бога ради,
Обучусь когда-нибудь! [2, s.254]*

Bu beytin Səyavuş Məmmədzadə tərəfindən aşağıdakı tərcüməsini də qəbul etmək mümkün deyil:

*Busə elə busədi,
Nə öyrənən, öyrədən? [6, s.333].*

Ümumiyyətlə, Yesenindən tərcümələrdə belə misalların sayı kifayət qədərdir. Bunları aradan qaldırmaq üçün tərcümə zamanı orijinalın ruhuna sadıqlıq və orijinaldakı mənaya həssaslıq göstərilməsi vacibdir.

Tərcüməçi kimi, Azərbaycanda ilk dəfə Yesenin yaradıcılığına Süleyman Rüstəm müraciət etmişdir. Süleyman Rüstəm 1928-ci ildə Yesenin “İran nəğmələri” silsiləsindən olan “В Хорассане есть такие двери...” şeirini Azərbaycan dilinə çevirmişdir. Həmin şeir əski əlifba ilə çıxan “İnqilab və mədəniyyət” jurnalında dərc olunmuş [7, s.16] və iki il sonra ayrıca kitab şəklində çıxan “Addımlar” şeirlər toplusuna daxil edilmişdir [8, s.43-44]. Maraqlıdır ki, ilk variantdan fərqli olaraq, “Addımlar” şeirlər toplusunda şeirin beşinci bəndi ixtisara salınmışdır. Bunun çap xətası olduğunu düşünürük.

Süleyman Rüstəmdən sonra Ələkbər Ziyatay, İsmayıl Soltan, Ş. Sadiq, Rəfiq Zəka, Əliağa Kürçaylı, Anar, Əhməd Cəmil, Murad Qudyalçaylı, Nüsrət Kəsəmənli, Tofiq Bayram, Səyavuş Məmmədzadə, Mahir Qarayev, Qoca Xalid, Kamal Abdulla, Ramiz Rövşən, Hamlet İsxanlı, Knyaz Aslan, Firuz Mustafa, Eldar Nəsibli Sibirel, Eyvaz Borçalı, Günel Mövlud, Qiya Paçxataşvili, Fikrət Qoca, Əli Rza Xələfli və bu sətirlərin müəllifi müxtəlif

vaxtlarda öz qələmlərini Yeseninın şeirlərinin azərbaycancaya tərcüməsi üzərində sınaşılar. Bəzi yazılı mənbələrdə və şifahi söhbətlərdə Əli Nazim, Mikayıl Rzaquluzadə, Cabir Novruz, Rəfiqə Nuray, Vilayət Rüstəmzadə və İsa İsmayılzadənin də Yesenindən tərcümələr etdiyinə dair məlumatlar verilsə də, təəssüf ki, nə adı çəkilən şairlərin kitablarında, nə də mətbuat səhifələrində bu məlumatların real fakt kimi təsdiqini tapa bilmədik. Yuxarıda adı çəkilən 26 tərcüməçi, ümumilikdə, Yeseninın 120 əsərini Azərbaycan dilinə çevirmişdir. Təkrar tərcümələri də hesaba alsaq, dilimizə tərcümə olunmuş bu 120 əsərin 229 tərcümə variantı mövcuddur.

Müxtəlif müəlliflər tərəfindən tərcümə edilmiş bir şeiri yenidən tərcümə etmək istəyi. Nədir bu istək? Əvvəlki tərcümələrə etiraz, yoxsa şeirə, onun müəllifinə olan sevgi hisləri, duyğularıdır bu istək? Şübhəsiz, ilk növbədə, konkret şeirə, şairə olan məhəbbət duyğularıdır bu. Hər şairin yaradıcılığında elə şeirlər var ki, onları mütləq tərcümə etmək istəyirsən. Yesenin də belə şairlərdəndir. «Письмо матери» şeirini tərcümə etmək, anaya olan o ülvə hisləri öz qəlbindən süzdürmək istəyi, dahi şairin həyata vida nəğməsi olan «До свиданья, друг мой, до свиданья» şeirini, doğma Bakımıza dərin və sonsuz sevgi hislərinin ifadə edildiyi «Прощай, Баку!» şeirini, Yeseninın sevgi himni sayıla biləcək “İran nəğmələri”ni və neçə-neçə başqa şeirləri tərcümə etmək istəyi nə qədər təbiidir! Bununla belə, bir neçə müəllif tərəfindən tərcümə edilmiş bir şeirin yeni tərcüməsinə girişmək istəyinin, müəyyən mənada, mövcud tərcümələrə etirazdan güc alması da şübhəsizdir.

Yeseninın Azərbaycan dilinə tərcümələrinə aid mənbələri araşdırarkən xeyli qeyri-dəqiq məlumatlara rast gəldik. Məsələn, tədqiqatçı Rafiq Novruzov yazır: “*Birinci dəfə 1928-ci ildə S.Rüstəm və **bir neçə başqa tərcüməçilər** (fərqləndirmə bizimdir – İ. İsxanlı) S.Yeseninın bir sıra şeirlərini tərcümə etmiş və onları “İnqilab və mədəniyyət” jurnalında dərc etdirmişlər*” [9, s.12]. Bu barədə Süleyman Rüstəm özü də yazır: “*Elə həmin illərdə (iyirminci illərdə – İ.İsxanlı) rus lirikinin (S.Yesenin – İ.İsxanlı) bəzi əsərlərinin Azərbaycan dilində tərcümələri **Bakı jurnallarının səhifələrində** (fərqləndirmə bizimdir – İ. İsxanlı) görünməyə başlamışdı. Onların arasında mənim tərcüməm də – məşhur “İran nəğmələri” silsiləsinə aid olan “В Хорассане есть такие дёвру...” şeirinin tərcüməsi də var idi*” [10, s.3].

Bu fikirlərin izi ilə xeyli araşdırma apardıq. Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, həmin dövrdə “İnqilab və mədəniyyət” jurnalında Süleyman Rüstəmin tərcüməsi dərc edilmişdir. Lakin nə həmin jurnalda, nə də başqa jurnallarda digər heç bir müəllifin Yeseninın poeziyasından tərcüməsinə rast gəlmədik.

Daha sonra Rafiq Novruzov yazır: “... 5 ildən sonra – 1971-ci ildə Əliağa Kürçaylı Yeseninın şeir və poemalarının tərcüməsindən ibarət ikinci kitabını ana dilində “Anna Sneqina” adı altında nəşr etdirir” [9, s.13].

Əvvəla, onu qeyd edək ki, Əliağa Kürçaylı Yesenin poeziyasından tərcümələrinə aid ikinci kitabını 1971-ci ildə deyil, 1970-ci ildə şairin anadan olmasının 75 illiyi münasibətilə dərc etdirmişdir. İkincisi, həmin kitab “Anna Sneqina” adı altında deyil, “Qadına məktub” adı ilə nəşr olunmuşdur [11]. Nə üçün bu məqamlara xüsusi diqqət verərək qeyd etdik. Məsələ burasındadır ki, hər hansı bir mənbədə verilmiş məlumat sonrakı tədqiqatçılar üçün istinad mənbəyidir. Bir sıra tədqiqatçılar isə ümumiyyətlə, hər-hansı bir məqalə və ya kitabın üzünü görmədən, özündən əvvəlki müəyyən bir müəllif tərəfindən verilmiş istinadı təkrar edirlər və beləliklə də zəncirvari, yanlış istinadlar əmələ gəlir ki, bu da faktların ciddi təhrif edilməsinə səbəb olur. Odur ki, belə məsələlərdə həddindən artıq diqqətli və dəqiq olmaq lazımdır.

Yesenin Azərbaycan dilinə ən çox tərcümə edilən şeirləri «До свиданья, друг мой, до свиданья» və «Прощай, Баку!» şeirləridir. «До свиданья, друг мой, до свиданья» şeirinin ilk tərcüməsi Ş. Sadiqə (1959), «Прощай, Баку» şeirinin ilk tərcüməsi isə Ələkbər Ziyataya (1955) məxsusdur.

Ümumiyyətlə, «Прощай, Баку!» şeiri 10 müəllif – Ələkbər Ziyatay (1955), Rəfiq Zəka (1964), Əhməd Cəmil (1974), Əliağa Kürçaylı (1975), Knyaz Aslan (2005), Firuz Mustafa (2005), Eldar Nəsbli Sibirel (2006), İsxan İsxanlı (2009), Hamlet İsxanlı (2010), Eyvaz Borçalı (2010), «До свиданья, друг мой, до свиданья» şeiri isə 14 müəllif – Ş.Sadiq (1959), Əliağa Kürçaylı (1965), Anar (1973), Nüsrət Kəsəmənli (1974), Mahir Qarayev (1994), Knyaz Aslan (2005), Firuz Mustafa (2005), Eyvaz Borçalı (2006), Eldar Nəsbli Sibirel (2006), İsxan İsxanlı (2009), Qiya Paçxataşvili (2010), Fikrət Qoca (2010), Hamlet İsxanlı (2010) və Əli Rza Xələfli (2010) tərəfindən tərcümə edilmişdir.

Adları çəkilən tərcüməçilər arasında Yesenin yaradıcılığına ən çox müraciət edən Əliağa Kürçaylıdır. O, ilk dəfə 1965-ci ildə Yesenin anadan olmasının 70 illiyi münasibətilə onun şeirlərini Azərbaycan dilinə tərcümə edərək, ayrıca kitab şəklində nəşr etdirmişdir (12). Sonralar həmin kitab, Əliağa Kürçaylının sağlığında, başqa tərcümələr də əlavə edilməklə, yenidən 2 dəfə çap olunmuşdur [11;5].

Qeyd edək ki, Əliağa Kürçaylı Yesenin Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuş yuxarıda göstərilən 120 əsərindən 108-ni tərcümə etmişdir. Eyni zamanda o, bu 108 şeirdən 65-nin yeganə tərcüməçisidir. Əliağa Kürçaylının tərcümə etmədiyi 12 şeir isə aşağıdakı müəlliflər tərəfindən tərcümə edilmişdir: Murad Qudyalçaylı – 1 şeir, Firuz Mustafa – 1 şeir, Eyvaz Borçalı – 3 şeir, Qoca Xalid – 3 şeir, İsxan İsxanlı – 3 şeir və yerdə qalan 1 şeir isə 3 müəllif – Anar, Səyavuş Məmmədzadə və Eyvaz Borçalı tərəfindən tərcümə edilmişdir.

Yesenin yaradıcılığına müraciət etmiş 26 tərcüməçidən yalnız səkkizi – Süleyman Rüstəm, Əliağa Kürçaylı, Səyavuş Məmmədzadə, Eyvaz Borçalı,

Qoca Xalid, Firuz Mustafa, Günel Mövlud və bu sətirlərin müəllifi Yesenin "İran nəğmələri"ndən tərcümələr etmişlər. "İran nəğmələri"ni ilk dəfə Əliağa Kürçaylı bütövlükdə Azərbaycan dilinə çevirmiş və onu Yesenindən tərcümə etdiyi şeirlər toplusuna daxil etmişdir [12]. Əliağa Kürçaylıdan sonra Səyavuş Məmmədzadə [13] və Eyvaz Borçalı [14] da "İran nəğmələri"ni tam şəkildə Azərbaycan dilinə tərcümə etmişlər. Digər tərcüməçilər isə "İran nəğmələri"nə daxil olan şeirlərdən bəzilərini tərcümə etmişlər: Süleyman Rüstəm – 1, Qoca Xalid – 3, Firuz Mustafa – 4, Günel Mövlud – 1 və İsxan İsxanlı – 6 şeir.

Tərcümələrdə Yesenin poeziyasının ruhunu tutmuş nümunələrlə yanaşı, bundan çox-çox yan keçən tərcümələrə də kifayət qədər rast gəlirik. Sözsüz ki, Yesenini tərcümə etmək çətinidir. Bunu Yesenindən tərcümə etmiş tərcüməçilərin əksəriyyəti qeyd etmişlər. Əliağa Kürçaylı bu haqda yazır: "*Yesenin ən çox oxunan, həm də məhəbbətlə oxunan şairlərdəndir. O, həm də ən çətin tərcümə olunan şairlərdəndir. Bu, mənə, Yesenin çox koloritli, özünəməxsus poeziyaya malik olmasından irəli gəlir. Mən onun azəri dilində çıxan ilk kitabının tərcüməçisi kimi, bu çətinliyi tərcümə prosesində, demək olar ki, hər misrada, hər sözdə və fikirdə hiss etmişəm*" [12, s.8]. Rəsul Həmzətov isə onu "*ən tərcüməolunmaz şair*" adlandırır [15, s.199].

Bütün bunlarla yanaşı, Yesenin Azərbaycan poeziyasevərlərinə çatdırılmasında bu tərcüməçilərin və tərcümələrin hər birinin böyük rolu var və Yesenin yaradıcılığının Azərbaycan tərcüməçilik məktəbinin inkişafında rolu, onun bu tərcüməçilik məktəbinə müsbət təsiri göz qabağındadır.

Aşağıda bu günə qədər Yesenin poeziyasına müraciət etmiş tərcüməçilər, tərcümə edilmiş şeirlər və onların dərc olunduğu mənbələr haqqında məlumatı təqdim edirik:

Süleyman Rüstəm

(1 şeir)

1. *Xorasanda* ("İran nəğmələri"ndən).

"İnqilab və mədəniyyət" jurnalı (Əski əlifba ilə), № 6-7, 1928, səh.16.

Süleyman Rüstəm. Addımlar. Bakı, Azərənşr, 1930, səh.43-44.

Ələkbər Ziyatay

(1 şeir)

1. *Əziz Bakı, əlvida! Son görüşdür, əlvida.*

Rus şairləri Azərbaycan haqqında. Bakı, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1955, səh.34-35.

İsmayıl Soltan

(1 şeir)

1. *26-lar haqqında ballada.*

Rus şairləri Azərbaycan haqqında. Bakı, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1955, səh.30-34.

S. Sadiq

(1 şeir)

1. *Əlvida.*

“Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti, 10 yanvar, 1959.

Rəfiq Zəka

(1 şeir)

1. *Əlvida, Bakı!*

“Azərbaycan gəncləri” qəzeti, 29 may, 1964.

Əliağa Kürçaylı

(106 şeir və 2 poema)

1. *Şeirlər və poemalar.* Bakı, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1965

2. *Qadına məktub.* Bakı, Gənclik, 1970.

3. *Şeirlər və poemalar.* Bakı, Azərənəşr, 1975.

4. *Seçilmiş əsərləri.* Bakı, Avrasiya Press, 2006.

5. *Qafqazda.* “Ulduz” jurnalı, № 9, 1975, səh.13.

Anar

(2 şeir)

1. *Əlvida, ey dostum, bir də əlvida.*

2. *Nə təəssüf, nə göz yaşı, nə fəryad.*

“Azərbaycan gəncləri” qəzeti, 1 sentyabr, 1973; 20-ci əsr dörd rus şairindən çevirmələr. Bakı, Yurd, 1999, səh.14-17; *Əsərləri*, 6-cı cild. Ssenarilər, tərcümələr. Bakı, 2006, səh.593-594.

Əhməd Cəmil

(1 şeir)

1. *Əlvida, Bakı! Daha çətin bir də görüşək...*

“Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti, 6 oktyabr, 1974.

Murad Qudyalçaylı

(1 şeir)

1. *Sabahın xeyir.*

“Dostluq” qəzeti, 4 oktyabr, 1975.

Nüsrət Kəsəmənli

(2 şeir və 1 şeirdən parçalar)

1. *Əlvida, əziz dost, əlvida bir də...*2. *Sabah tezdən oyat məni.*

“Bakı” qəzeti, 9 oktyabr, 1974.

3. «*Быть поэтом – это значит тоже*» şeirindən parçalar.

“Əlvida” dedisə, görüşdük yenə... adlı məqaləsində. “Bakı” qəzeti, 2 oktyabr, 1985.

Tofiq Bayram

(2 şeir)

1. *26-lar haqqında ballada.* Tofiq Bayram. Ürəkdən ürəyə. Bakı, Gənclik, 1975, səh.3-8.2. *Yer üzünün kapitanı.* “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti, 18 yanvar, 1975.**Səyavuş Məmmədzadə**

(19 şeir)

1. *İran nəğmələri* (15 şeir). “Azərbaycan” jurnalı, № 4, aprel, 1986, səh.154-159; Dünya uşaq ədəbiyyatı kitabxanası. Bakı, Gənclik, 1987, səh.331-342.2. *Qadına məktub.* “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti, 21 avqust, 1981.3. *Ağlamaram, yalvarmaram, yanmaram.*4. *Göl allandı, naxışlandı.*5. *Kaçalovun itinə.*

“Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti, 27 sentyabr, 1985.

Mahir Qarayev

(2 şeir)

1. *Anama məktub.*2. *Əlvida, əziz dost, əlvida.*

“Elm” qəzeti, 10 mart, 1990; “Yol” qəzeti, № 2 (40) fevral, 1994; “Azərbaycan” qəzeti, 9 sentyabr, 1995; Mahir Qarayev. Tənhalıq (Şeirlər. Poetik silsilələr. Tərcümələr). Bakı, Oskar, 2008, səh.295-297.

Qoca Xalid

(6 şeir)

1. *İlxı.*
2. *"Qırx dua" poemasından.*
3. *Göyümtül şəfəqdən may ocaq çatıb.*
4. *Köhnə yaralarım çətin qanaya ("İran nəğmələri"ndən).*
5. *Gülə batıb Xorasanda bir qapı ("İran nəğmələri"ndən).*
6. *Zəfəranlı diyar işıqda üzür ("İran nəğmələri"ndən).*

Yaz suları, Dan söküləndə, İlxı... Rus klassik poeziyası **Qoca Xalidin** **tərcüməsində.** Bakı, Şirvanəşr, 1997, səh.33-39; "Yeni Azərbaycan" qəzeti, 15 aprel, 2005.

Kamal Abdulla

(1 şeirdən parçalar)

1. *"Шағанә ты моя, Шағанә!"* şeirindən 2 bənd
Kamal Abdulla. Kədərlı seçmələr. Bakı, Mütərcim, 2002, səh. 166-168.

Ramiz Rövsən

(1 poema, 1 şeir)

1. *Qara adam* (Poema). "Xəzər" jurnalı, № 3, 2004, səh.18-22.
2. *Mənə bu dünyada nə qalıbdı ki?..*

Müəllifin özünün verdiyi məlumata görə, bu şeir onun gənclik dövründə, 1965-ci ildə tərcümə edilsə də, heç bir yerdə dərc edilməyib. Çap olunmamış tərcümənin mətnini mənə təqdim etdiyinə görə Ramiz Rövsənə təşəkkür edirəm.

Hamlet İsaخانlı

(3 şeir)

1. *Cavandım, qəşəngdim ötən əyyamlar.*

Poetik tərcümələr. 1-ci toplu. Bakı, Xəzər Universiteti Nəşriyyatı, 2005, səh.117.

2. *Salamat qal, can Bakı! Duydum hicran səsini.*

3. *Salamat qal, dostum, sağ-salamat qal.*

İsaخان İsaخانlı. Şeir gülüstanının təkrarolunmaz çiçəyi – Serqey Yese-nin. Bakı, "Xəzər universiteti" nəşriyyatı, 2010, səh.82; 104.

Knyaz Aslan

(7 şeir)

1. *Di öp məni, öp məni sən.*
2. *Ana duası.*
3. *Əlvıda, ey Bakı! Ayrılaq gərək.*
4. *Salamat qal, əziz dostum, salamat.*

5. "Əlvida" söyləyir çiçəklər mənə.

6. Aylı gecə! Eşikdəyəm.

7. Anama məktub.

Poetik tərcümələr. 1-ci toplu. Bakı, Xəzər Universitəsi Nəşriyyatı, 2005, səh.119-135.

Firuz Mustafa

(22 şeir)

1. Qafqaz.

2. Köhnə yaralarım ağrımır hələ ("İran nəğmələri"ndən).

3. Əlvida, ey dostum, daha ayrılacaq.

4. O mavi gecələr, aylı gecələr.

5. Ay söz quraşdırın, ay bədbəxt, sənmi.

6. Paltarı masmavi, gözləri ala.

7. Qarlıdır düzənlər, bəmbəyazdır ay.

8. Çovğun ağlar bir qaraçı skripkası tək.

9. Həyat aldandıdır, əsrardır elə.

10. Mən kiməm, mən nəyəm, bir xəyalpərvər.

11. Şəhanə, Şəhanə, mənim Şəhanəm! ("İran nəğmələri"ndən).

12. Səni görməyəcəm, əlvida, Bakı!

13. Didib əllərini gülümsəmə sən.

14. Çiçəklər əl edir, göstərir təzim.

15. Sən məni sevmirsən, etmirsən marağ.

16. Bəlkə gec, bəlkə də tezdir, yəqin ki.

17. Öp məni, öp məni, qoy bu öpüşün.

"Yeni Azərbaycan" qəzeti, 29 aprel, 2005; "Tac" qəzeti, 04-14 noyabr, 2005.

18. Gicitkan üstə şəh.

19. Zəmini oyatdı zəng səsləri, bax.

20. Əzizim, mən yaxşı xatırlayıram.

21. Bir sərraf adamdan soruşdum ki, mən ("İran nəğmələri"ndən).

22. Söylədin ki, Sədi yalnız ("İran nəğmələri"ndən).

"Bizim fakt" qəzeti, 18-25 may, 2010.

Eldar Nəşibli Sibirel

(2 şeir)

1. Əlvida, doğma Bakı.

2. Nə ölmək yenidir.

"Azərbaycan" qəzeti, 4 iyun, 2006.

Eyvaz Borçalı

(27 şeir)

1. *Fars havaları* (15 şeir).
2. *Ay dost, salamat qal, gedirəm artıq.*
3. *Əlvida, Bakı!*
4. *Qınaqlı-qınaqlı baxma üzümə.*
5. *Hərəyə bir cürə pay verir həyat.*
6. *Sevmirsən, yanmırsan, deyil eyninə.*
7. *Mən kiməm? Adıca bir xəyalpərəst.*
8. *Bəlkə çox gec idi, bəlkə çox erkən.*
9. *Nə aylı gecədir! İtib dinliyim.*
10. *Anama məktub.*
11. *Bitirdi sözünü qızılı meşə.*
12. *İt balası.*
13. *Vaysınib yanmıram, dəm verib gözə.*

“Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti, 6 oktyabr, 2006; *Fars havaları* (Tərcümə: Eyvaz Borçalı). Bakı, “Adiloğlu”, 2010.

Günel Mövlud

(1 şeir)

1. *Heç zaman Bosforda olmamışam mən.*
“Alma qəzeti”, 30 sentyabr, 2007.

Qiya Paçxatasvili

(1 şeir)

1. *Əlvida, ey dostum, görüşənədək.*
“Elimiz. Günümüz” qəzeti (Aylıq qəzet), fevral, 2010.

Fikrət Qoca

(1 şeir)

1. *Vida.*
“Ədəbiyyat qəzeti”, 30 aprel, 2010.

İsaxan İsaxanlı

(14 şeir)

1. *Budur, artıq qaş qaralıb.*
2. *Yorğun gün yerini verib gecəyə.*
3. *Sakit mürgüləyir çay.*
4. *Getdin, bir də geri dönən deyilsən.*
5. *Anama məktub.*

6. *Əlvida, Bakı! Bir də görməyəcəm səni, əlvida!*
7. *Gecəyə bax, möcüzədir göydə ay .*
8. *Salamat qal, dostum mənim, salamat.*
9. *Köhnə yaralarım ağrımır hələ* (“İran nəğmələri”ndən).
10. *Hər yarım tüməyə bir manat verən* (“İran nəğmələri”ndən).
11. *Sən dedin ki, şair Sədi* (“İran nəğmələri”ndən).
12. *Bir qapı bilirəm mən Xorasanda* (“İran nəğmələri”ndən).
13. *Bir cüt qu quşudur yarın əlləri* (“İran nəğmələri”ndən).
14. *Nədəndir, şöləsi solubdur ayın?* (“İran nəğmələri”ndən).

Klassik rus poeziyasından nümunələr İsxanın tərcüməsində. Bakı, “Xəzər universiteti” nəşriyyatı, 2011, səh.36-79.

Əli Rza Xələfli

(1 şeir)

1. *Əlvida, ey dostum, əlvida dedim.*

Şeirin bənzərsiz çiçəyi (Dostum İ.İsxanlıya məktub). “Kredo” qəzeti, № 39 (609), 2 oktyabr, 2010.

Ədəbiyyat

1. *Hamlet İsxanlı*. Poetik tərcümə: Məhdud çərçivələr içində xoş ahəng və gözəllik axtarışı. Poetik tərcümələr. 1-ci toplu. Bakı, Xəzər Universiteti Nəşriyyatı, 2005.
2. *Сергей Есенин*. Полное собрание сочинений. В 7-ми томах. Главный редактор Ю.Л.Прокушев. Т.1. Москва, «Наука» – «Голос», 1995.
3. “Yeni Azərbaycan” qəzeti, 29 aprel, 2005.
4. *Сергей Есенин*. Полное собрание сочинений. В 7-ми томах. Главный редактор Ю.Л.Прокушев. Т.4. Москва, «Наука» – «Голос», 1996.
5. *Şeirlər və poemalar* (Tərcümə: Əliağa Kürçaylı). Bakı, Azərneşr, 1975.
6. *Dünya uşaq ədəbiyyatı kitabxanası*. Bakı, Gənclik, 1987.
7. *Xorasanda*. “İnqilab və mədəniyyət” jurnalı, № 6-7, 1928.
8. *Süleyman Rüstəm*. Addımlar. Bakı, Azərneşr, 1930.
9. *Новрузов Р.М.* Поэзия С.Есенина в переводах А.Кюрчайлы. Тематический сборник научных статей, посвященный 100-летию со дня рождения С.Есенина. Баку, 1995.
10. *Сулейман Рустам*. Книга о великом русском поэте. Вступительная статья в книге: Сергей Кошечкин. Есенин и его поэзия. Баку, Язычы, 1980.
11. *Qadına məktub*. Şeirlər və poema (Tərcümə: Əliağa Kürçaylı). Bakı, Gənclik, 1970.
12. *Sergey Yesenin. Şeirlər və poemalar* (Tərcümə: Əliağa Kürçaylı). Bakı, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1965.
13. *İran nəğmələri*. Şeirlər (Tərcümə: Səyavuş Məmmədzadə). *Dünya uşaq ədəbiyyatı kitabxanası*. Bakı, Gənclik, 1987, səh.331-342.
14. *Fars havaları* (Tərcümə: Eyvaz Borçalı). Bakı, “Adiloğlu”, 2010.
15. *Легла дорога в Константинополю*. Москва, 1985.

Summary

The influence of Yesenin's creative activity on the Azerbaijani translation school

The article touches upon some problems of poetic translations, gives an expanded information about Yesenin's works translated into Azerbaijani and, in general, puts forward some challenges about the impact of these translations on the translation field in Azerbaijan.

Резюме

Творчества Есенина и успехи азербайджанского переводческого школа

В статье затронуты некоторые вопросы поэтического перевода, представлена обширная информация о переведенных на азербайджанский язык произведениях Есенина, высказаны суждения в плане влияния поэзии Есенина на азербайджанскую переводческую школу.

Rəyçi: prof.V.Arzumanlı

AMEA-nın Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun

"Xarici ölkələr ədəbiyyatı və ədəbi əlaqələr" şöbəsinin

05.12.2012-ci il tarixli iclasının 08 sayılı protokolundan çıxarış.

Daxil olma tarixi: 14.12.2012